

STORTINGET

Innst. 120 L

(2017–2018)

Innstilling til Stortinget
fra utdannings- og forskningskomiteen

Prop. 170 L (2016–2017)

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Endringer i barnehageloven (krav til norskspråklig kompetanse)

Til Stortinget

Sammendrag

Kunnskapsdepartementet legger med dette fram forslag til endringer i lov 17. juni 2005 nr. 64 om barnehager (barnehageloven). I proposisjonen foreslår departementet at det lovfestes et krav om norskspråklig kompetanse for å kunne ansettes i barnehage. Forslaget innebærer at personer med et annet førstespråk enn norsk eller samisk må ha avlagt en norsksprøve og ha oppnådd nivå A2 på delprøven i skriftlig framstilling og nivå B1 på delprøvene i leseforståelse, lytteforståelse og muntlig kommunikasjon. Nivåene A2 og B1 skal tilsvare nivåene beskrevet i Det felles europeiske rammeverket for språk (CEFR).

Departementet foreslår at kravet om norsksprøve ikke skal gjelde for stillinger som styrer eller pedagogisk leder eller stillinger i barnehager som gir et tilbud på et annet språk enn norsk. Departementet foreslår videre at personer som har gjennomført opplæring i norsk i grunnskolen eller på videregående skole og fått bestått karakter i faget, eller som har minst fem års relevant arbeidserfaring fra en norskspråklig barnehage eller skole, er unntatt fra kravet om norsksprøve. I tillegg foreslås det unntak for personer som har svensk eller dansk som førstespråk.

Departementet foreslår at det innføres en unntaksordning som innebærer at barnehageeier kan ansette

personer som ikke oppfyller kravet til norsksprøve dersom det er pedagogisk forsvarlig.

Forslaget i proposisjonen er en oppfølging av Stortingets anmodningsvedtak om å «utarbeide forslag til endringer i barnehageloven som sikrer at ansatte i offentlige og private barnehager behersker norsk språk», jf. vedtak 796 i tilknytning til Innst. 348 S (2015–2016), jf. Meld. St. 19 (2015–2016) Tid for lek og læring – Bedre innhold i barnehagen.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Martin Henriksen, Nina Sandberg og Torstein Tvedt Solberg, fra Høyre, Kent Gudmundsen, Turid Kristensen, Marianne Synnes og Mathilde Tybring-Gjedde, fra Fremskrittspartiet, Åshild Bruun-Gundersen og lederen Roy Steffensen, fra Senterpartiet, Marit Arnstad og Marit Knutsdatter Strand, fra Sosialistisk Venstreparti, Mona Fagerås, fra Venstre, Tina Shagufta Munir Kornmo, og fra Kristelig Folkeparti, Hans Fredrik Grøvan, viser til proposisjonen.

Komiteen viser til at lovforslaget er en oppfølging av et anmodningsvedtak fra Stortinget, jf. vedtak 796 fattet ved behandlingen av Innst. 348 S (2016–2016) til Meld. St. 19 (2015–2016) Tid for lek og læring – Bedre innhold i barnehagen.

Komiteen mener at de ansattes kompetanse har stor betydning for kvaliteten på barnehagetilbudet. Det er for mange barn som starter på skolen uten å ha tilstrekkelige norsksferdigheter til å følge ordinær undervisning. Det er viktig at de ansatte har god norskspråklig

kompetanse og kompetanse til å støtte barnas språkutvikling.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, vil understreke viktigheten av at barnehageansatte har tilstrekkelige norsksferdigheter til å oppfylle sitt samfunnsoppdrag som spesifisert i rammeplanen og barnehageloven. Store endringer i barnehagesektoren har ført til økt kompetansebehov i barnehagene.

Flertallet viser til at det stilles en rekke nasjonale kvalitetskrav til barnehagesektoren, og er positive til forslaget om å stille grunnleggende krav til norskspråklig kompetanse for nyansatte i barnehagesektoren. Det er viktig å sikre at de som ansettes i barnehagen, har tilstrekkelige norsksferdigheter til å kunne kommunisere med barn, foreldre og andre ansatte.

Flertallet mener lovforslaget evner å ivareta flere hensyn. Kommuner vil fortsatt ha anledning til å stille strengere språkkrav dersom de ønsker dette. Videre vil barnehageeier kunne ansette personer uten norskprøve hvis det er «pedagogisk forsvarlig». Det sistnevnte unntaket gir barnehageeier et visst handlingsrom til å ansette søkere som ikke oppfyller kravet på det aktuelle tidspunktet, men som har annen nyttig kompetanse. Flertallet mener unntaket er nødvendig for å sikre at kravet ikke blir for rigid og utestenger kompetente søkere fra barnehagesektoren. Flertallet vil understreke at det i de sistnevnte tilfellene ofte vil være behov for at søkeren deltar på kompetansehevende tiltak, eller at barnehageeier selv setter i gang tiltak for å heve søkerens norsksferdigheter.

Flertallet viser til at barnehagens ledelse har en forpliktelse til å legge til rette for kompetanseutvikling for alle ansatte. Barnehagens ledelse må, sammen med de ansatte, systematisk vurdere om personalet har tilstrekkelig kompetanse til å gi et godt barnehagetilbud til barna, og sette inn målrettede tiltak dersom personalet mangler tilstrekkelig norskkompetanse. Barnehagen skal være et sted der de ansatte utvikler seg faglig, både individuelt og i et fellesskap.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener at alle ansatte i barnehager, skolefritidsordninger og skole skal ha gode norsksferdigheter. De skal være gode språklige rollemodeller og bidra til å bygge et godt språkmiljø for barna. Gode norskspråklige ferdigheter er dessuten nødvendig for å kunne delta, forstå og bli forstått i samarbeid og kommunikasjon med foreldre og kolleger. Dette medlem støtter derfor innføringen av språkkrav i barnehagene, men mener regjeringen også må vurdere egnede språkkrav for assistenter i skolefritidsordningen og i skolen.

Dette medlem vil vise til at det rød-grønne byrådet har innført høyere og mer omfattende språkkrav enn det regjeringen foreslår, og at byrådet har bevilget 8 mill. kroner til en kompetansepakke for å styrke norsksferdighetene til assistenter i barnehager, skoler og aktivitetsskoler (SFO) som allerede er fast ansatt. Dette medlem vil understreke viktigheten av at regjeringen øker de statlige bevilgningene til kompetansehevende tiltak og legger til rette for at alle nye og gamle medarbeidere kan tilegne seg den kompetansen som kreves. Uten en slik satsning fra nasjonale myndigheters side er dette medlem bekymret for at språkkravene fører til at barnehager, skoler og skolefritidsordninger får problemer med å få rekruttert det nødvendige antallet medarbeidere til disse viktige jobbene, og svekker mulighetene til yrkesdeltakelse for personer som både er motiverte og velegnet til å jobbe med barn.

Dette medlem er i så måte bekymret for at regjeringens forslag om en unntaksordning vil kunne bli en sovepute for de nasjonale og lokale utdanningsmyndighetene. Dette vil i så fall svekke kvaliteten i barnehagene og ramme de personene som åpenbart burde fått oppfølging for å styrke sine norskspråklige ferdigheter.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti mener at barnehagen er en viktig arena for språkutvikling hos barn, og at det er viktig at voksenpersoner i barnehagen snakker godt nok norsk til å kommunisere med barna. Dette medlem støtter regjeringens forslag om å innføre et krav om en norskprøve, men vil understreke at flytende norsk ikke er en forutsetning for å være en god omsorgsperson, og at barnehageeier fortsatt må ha frihet til å vurdere om en kompetent person med noe lavere språkkunnskap likevel kan være et viktig bidrag i barnehagen. Dette medlem mener at det er mange ulike måter man kan organisere barnehagens arbeid og pedagogisk opplegg på som gjør at det kan være pedagogisk forsvarlig å ansette noen som ikke har oppnådd nivå A2 på delprøven i skriftlig framstilling og nivå B1 på delprøvene i leseforståelse, lytteforståelse og muntlig kommunikasjon.

Dette medlem vil vise til høringssvaret fra IMDi og understreke viktigheten av at unntakene som det legges opp til, blir brukt slik at dette ikke hindrer mennesker med noe lavere norsksferdigheter i å komme inn i arbeidslivet, og at de også kan ansettes i en barnehage der dette er pedagogisk forsvarlig. IMDi skriver:

«IMDi ønsker å trekke fram at kvinner er en viktig arbeidstakergruppe for barnehager. Mange av kvinnene er også mødre, og verdien av at de jobber i barnehagene går ut over bare det å være sysselsatt. De er rollemodeller, både for egne barn, og for barna i barnehagen. Offentlige arbeidsplasser som barnehager, er viktige samfunnsaktører i et slikt perspektiv. IMDi ønsker å understreke behovet for unntaksbestemmelser for å unngå at lovfestingen av språkkravet bidrar til at sekto-

ren går glipp av kompetent arbeidskraft, at inngangskriteriet til arbeidslivet kan bli uoverkommelig for noen, eller at det motvirker integreringsinnsatsen kommunene gjennomfører, herunder kommunenes bidrag på arenaen gjennom egne arbeidsplasser.»

Dette medlem mener at det er viktig at innføring av et lovfestet språkkrav kombineres med tiltak for heving av språkkompetansen. Dette medlem vil i denne sammenheng vise til gode resultater i Oslo, hvor kommunen benytter seg av dagens mulighet til å stille språkkrav ved faste ansettelser og samtidig satser på kompetanseheving hos dem som allerede er ansatt, men har for dårlige norskkunnskaper, ved å gi dem norskkurs finansiert av kommunen. Dette medlem viser til Innst. 348 S (2015–2016), hvor komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Arbeiderpartiet hadde følgende merknad:

«På denne bakgrunn ber disse medlemmer regjeringen i arbeidet med det varslede lovforslaget utforme ny bestemmelse i barnehageloven på en slik måte at barnehageeier, kommunene, gis en plikt til å utarbeide konkrete planer for språkkompetanseheving av ansatte i barnehagen, samt sørge for at en forsvarlig andel ansatte har tilstrekkelige norskkunnskaper, men samtidig ikke hindre fleksibiliteten for ansettelse av personell med lav språkkompetanse i barnehager der et godt norsk språkmiljø likevel er sikret.»

Dette medlem mener at regjeringens forslag til språkkrav bør kombineres med en plikt for kommunene til å utarbeide en plan for språkheving.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i barnehageloven (krav til norskspråklig kompetanse)

I

I lov 17. juni 2005 nr. 64 om barnehager skal ny § 18 a lyde:

§ 18 a Krav om norskferdigheter for å bli ansatt i barnehage

For å bli fast eller midlertidig ansatt i barnehage må personer med et annet førstespråk enn norsk eller samisk ha avlagt en norskprøve og ha oppnådd nivå A2 på delprøven i skriftlig framstilling og nivå B1 på delprøvene i leseforståelse, lytteforståelse og muntlig kommunikasjon. Nivåene A2 og B1 skal tilsvare nivåene beskrevet i Det felles europeiske rammeverket for språk.

Kravet om norskprøve etter første ledd gjelder ikke for

- a) stillinger som styrer eller pedagogisk leder
- b) stillinger i barnehager som gir et tilbud på et annet språk enn norsk
- c) personer som har gjennomført opplæring i norsk i grunnskolen eller på videregående skole og fått bestått karakter i faget
- d) personer som har minst fem års relevant arbeidserfaring fra en norskspråklig barnehage eller skole
- e) personer som har svensk eller dansk som førstespråk.

Dersom det er pedagogisk forsvarlig, kan barnehageeier ansette personer som ikke oppfyller kravet til norskprøve.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Oslo, i utdannings- og forskningskomiteen, den 13. februar 2018

Roy Steffensen

leder

Mathilde Tybring-Gjedde

ordfører

